

MISJONEN I EN NY TIDSALDER

av

ODD HAGEN

Det er ganske lenge siden Luther og Calvin — om den vanlige tolkningen av deres tanker er riktig — mente at ordet om å gå ut i all verden med evangeliet bare skulle tillempes på apostlene. Det var ikke noe for dem, og de to første århundrer etter reformasjonen brukte protestantismen hovedsakelig til å konsolidere sin stilling i Europa.

Men så kom omsider den store misjonsepoken. Det må være tillatt for undertegnede å minne om at den kom så å si parallelt med den s. k. evangeliske vekkelse. Den katolske misjonshistoriker Columba Cary-Elwes skriver: «Kanskje var det ånden fra Wesley, selv en apostel med utrettelig energi og tro, som var roten til denne vekst i initiativ på misjonens område.» La det være som det vil med den sak. Den evangeliske vekkelse var sikkert en av de mange krefter som skapte den store misjonsbølge som idag holder på å legge seg. For det er ingen tvil om at vi nå står ved inngangen til en ny epoke. Jeg hørte for en tid siden en ganske fremtredende misjonskjenner si at misjonens tid er slutt. Det kan vel være et og annet som tyder på det. La oss bare tenke på de grenser som nå stenges for misjonærene, og på hvor meget vanskeligere det er å få visum til et fremmed land om man søker å komme inn som misjonær i tradisjonell mening. En pessimist kan fristes til å si at misjonens tid er slutt omtrent på samme måte som andre — eller de samme — pessimister sier at kristendommens tid er forbi, at vi snart kommer til å leve i en etter-kristen verden.

En sådan pessimisme finnes det ikke årsak til, hverken på misjonens eller kirkens vegner. Derimot er det åpenbart at vi for misjonens vedkommende befinner oss i et tidsskifte som i og for seg er like så dyptgående som reformasjonen var på sin tid,

ja kanskje enda mer revolusjonerende. Nå står nemlig kirke og misjon overfor en helt ny verden som forholdsvis plutselig er dukket frem, og som vi må orientere oss i temmelig fort, om vi fremdeles ønsker å bære frem vårt budskap.

Dr. Tracy K. Jones, en av Metodistkirkens misjonssekretærer og tidligere misjonær i China, har i en av sine bøker gitt en fremstilling av de faktorer som han mener kjennetegner den nye tid som vi nu står overfor. Han nevner følgende:

1. En kompleksartet teknologisk verden, med H-bombe, jet-reiser, storbyer, automatisasjon og — snart — verdensvidt fjernsyn.
2. Vesterlandet taper sin dominerende stilling.
3. Nye uavhengige stater i Asia og Afrika.
4. En fornyelse av de gamle religioner.
5. Den trussel som den kommunistiske revolusjon og de totalitære stater som fulgte i dens spor, har skapt.
6. Fremveksten av en verdensomfattende kristen kirke.

Vi skal se litt på disse punkter hver for seg, og jeg foretrekker å begynne med det siste. Årsaken er at jeg synes dr. Jones litt for énsidig utpeker kommunismen som diktaturets opphav i vår tid. Det er mulig han ikke mener det slik, men i alle tilfeller er det ikke riktig, hverken historisk eller med hensyn til dagens situasjon. Det er ikke bare kristne i China og visse land i Øst-Europa som lever under diktatur. Det gjør man også i visse andre land — som vi dessverre ikke alltid så frimodig nevner ved navn. Men alle som er interessert i misjonen, vet at det er sant. Dessuten er det et par andre ting vi ikke må glemme om vi vil ha et noenlunde riktig bilde av kirkens stilling i diktaturstatene. Det første er at enhver stat i og for seg representerer — og må representere — en viss maktstruktur. Denne kan være mer eller mindre fiendtlig overfor kristen misjon, eller mer eller mindre vennligsinnet overfor denne. Og hvordan enn situasjonen er, skal den kristne kirke ifølge sitt vesen misjonere, d.v.s. bære frem sitt vitnesbyrd. For det andre bør vi ikke glemme at også i land hvor det ikke finnes noe statlig diktatur, kan kirkene likevel topprides av en «folkemening» som i og for seg kan være like så farlig, både som fristelse og maktfaktor.

Men også i en diktaturstat — la oss si kommunistisk — skal

evangeliet forkynnes. Da er det viktig å huske det som professor Jan Milie Lochman ved det gamle Comenius-fakultetet i Prag sier i en preken: Kristus døde ikke *mot* noen, han døde for alle. Uansett hvilken statsform kirken lever og bærer frem sitt budskap under, må den ikke glemme dette. Misjon kan aldri, riktig forstått, bli en anti-bevegelse. Den er en positiv bevegelse for evangeliet.

At den teknologiske sivilisasjon som vi nå er på full vei inn i, representerer mange farer, behøver neppe sies. Atombomben er blitt brukt som kraftig «skyts» i så mange prekener og foredrag at den ikke lenger riktig skremmer som den burde. Likevel er de fleste klar over at det ikke bare er slik at teknikernes vidundere kan slippes løs i en atomkrig (bestemt av noen få mennesker som har makt og mulighet til å sette det hele igang), men at den veldig utviklede teknikk også byr på mange positive drag. Bare det faktum at man kan reise så meget fortere, viser oss noe som får oss til å tenke annerledes. «Misjonmarken» blir ikke lenger et stykke geografi et eller annet sted langt borte fra oss. Vi kan nå dit rent teknisk på noen få timer, og dermed presiseres på en ganske annen måte spørsmålet om hvordan vi skal nå inn til menneskenes hjerter. Teknikken har ryddet visse vanskeligheter av veien for misjonen.

«Så snart det er tre mennesker på månen, bør den ene av dem være en prest,» hørte jeg en kollega si for noen år siden. Teknisk er veiene i en viss forstand åpne som aldri før. Og samtidig presiseres spørsmålet om å nå menneskenes sinn.

Til bildet av den nye misjonsepoken hører også Vesterlandets avtagende maktposisjon og fremveksten av nye selvstendige stater i Asia og Afrika. Disse to ting bør sees i sammenheng. Om det er den politiske svekkelse av Vesten eller den stigende innflytelse i verdenspolitikken fra de unge nasjoners side som er den avgjørende faktor i det forandrede billede, tilhører en historisk – politisk bedømmelse som ligger utenfor hensikten med denne orientering. Sannsynligvis er det spørsmål om et vekselspill. Rent teknisk representerer Vesterlandet ennå en viss overlegenhet – delvis illustrert av atombomben. Men de fleste burde

også være klar over at denne dominans ikke kan fastholdes. Fristelsen til å opprettholde denne dominans med makt er kanskje ikke så stor, i allfall er de fleste klar over at en slik dominans bare kan bli kortvarig. Men det finnes andre fristelser som møter de misjonerende kirker, bl. a. lysten til å fastholde vår dominans innen kirkene i de nye selvstendige stater, med den motivering at de «innfødte» ledere ennå ikke er modne for de virkelige lederoppgaver. Det farlige er at en slik argumentasjon kan forlenge de unge kirkers uselvstendighet et helt sekel. Likesom de unge i våre hjem må få fatte avgjørelser selv og kanskje lære gjennom feiltagelser de av og til gjør, så må det også være med de unge kirker. Det vokser langsomt frem kirker på misjonsmarken, som selv blir misjonerende. Kirken derute forvandles fra å være objekt til å bli subjekt i misjonsarbeidet. Det betyr at — hvordan man enn vil definere det — forskjellen mellom kirke og misjon begynner å forsvinne. Kirken blir, når Vestens dominans opphører og vi er blitt frelst fra troen på vår «åndelige overlegenhet», mer global i hele sin måte å tenke på. Vi kan ikke lenger som før snakke om «her hjemme» og «der ute». Det betyr at vi må gi et i mange henseender nytt innhold til begreper som «misjonær» og «misjonsmark». Med det mener jeg ikke at misjonærens egentlige oppgave har forandret seg. Den er som før å bringe budskapet om Jesus Kristus til alle folk. Men begrepene må avkledes en rekke av de vesterlandske tradisjoner og tanker som vi har utstyrt dem med.

Dr. Arnold Toynbee har gjort noen refleksjoner som leder oss frem til de siste par punkter som det var hensikten å si noe om. Nå ser vi på den nye tidsepoke som bryter inn som teknologiens. Om et tusen år kommer man til å si at det som karakteriserte det 20. århundre var Vesterlandets innflytelse på verden forøvrig. Om to tusen år kommer man til å si at det var de østerlandske religioners motoffensiv mot kristendommen som var det typiske for perioden. Men år 4063 — sier Toynbee — vil man fremholde at det 20. århundre var perioden da en global sivilisasjon ble skapt og at centrum for denne sivilisasjon ikke vil være teknikken, men religionen.

Om det virkelig er slik, kan en vanskelig avgjøre idag. Men man kan si at bildet stemmer for så vidt som de gamle religioner synes å oppleve en fornyelse i vår tid. I hvor høy grad de ikke-kristne religioners renessanse er et utslag av folkenes våknende selvbevissthet, altså en parallell til den stigende nasjonalfølelsen, er vanskelig å avgjøre. Som også dr. Carl Gustav Diehl påpeker i sin bok om «Kristendomens møte med religionerna» har iallfall de nasjonale bevegelser gitt impulser til å bygge en åndelig kultur på hjemlig grunn – og uten tvil er kristendommen på en del hold blitt betraktet som fremmed. Et faktum er jo også at disse gamle religioner er blitt misjonerende, ikke bare slik at muslimer betrakter Afrika som «sin» verdensdel, men «en kan treffe buddhismunker i safransgult på mottagelser i Stockholm og islam bygger moskéer i Norden» (Diehl). Om nå Toynbees historietolkning er riktig, er det som vi ser i dagens situasjon, ikke bare noe hastig forbigående, men vi har å gjøre med en virkelig og på lengere sikt gående konfrontasjon mellom kristendommen og religionene. Hva så dette betyr og hvordan kristendommen i denne konfrontasjon skal utføre sin misjonerende oppgave, finnes det mange ulike meninger om. Det finnes en hel skala av oppfatninger, fra Karl Ludvig Reichelts meget forståelsesfulle holdning overfor de fremmede religioner til Hendrik Kreaemers avvisende innstilling. Jeg bryr meg ikke her om å gå nærmere inn på disse spørsmål, men tillater meg å nevne noen synspunkter på hva kristendommen bør ha å si i relasjon til de større fremmede religioner.

David G. Moses, en av presidentene i Kirkenes Verdensråd, sier bl. a. at kontaktpunktet i hinduismen er troen på å bli frelst av nåde og den avgjørende forskjell ligger i hinduismens overfladiske syndsbegrep. Synd er noe som Gud lett kan feie bort! *Det er intet kors i hinduismen.* Derfor er det budskap som må forkynnes for hinduen med utfordrende relevans ordet om Jesu Kristi kors med hele dets mystikk og mening. Den ikke mindre kjente D. T. Niles sier at buddhismen er en form av humanisme, presset av høye religiøse idealer. Buddhisten behøver å oppleve det Paulus uttrykker i ordene: «Jeg elendige menneske! Hvem

skal fri meg fra dette dødens legeme?» Og for å ta enda et eksempel: Kenneth Cragg, som er rektor ved Augustin College i Canterbury, sier at islam med sin optimistiske oppfatning av den menneskelige natur mener at kristendommen sysler for meget med det onde. Kan det være forklaringen på at kristen misjon blant muslimer er vanskeligere enn blant andre?

En av de oppgaver som misjonen står overfor i den nye misjonsepoke, er altså konfrontasjonen med de ikke-kristne religioner. Denne konfrontasjon foregikk selvfølgelig tidligere også, men bare på enkelte punkter. Nå er det en total konfrontasjon, og ettersom de ikke-kristne religioner er blitt misjonerende, foregår den overalt. At en nyorientering finner sted i den kristne misjon er derfor selvfølgelig. Misjonsvitenskapen er blitt aktuell og betydningsfull som aldri før.

Men den nye situasjon krever også noe nytt av kirken: Den må som en enhet rykke frem overalt hvor vi idag møter det «ingenmannsland» hvor misjon er noe ganske selvfølgelig, og den må være rede til konfrontasjon med andre ideologier og religioner. At det holder på å skje noe på dette område også kan en konstatere ved å tenke på det som ligger bak Kirkenes Verdensråd og Vatikankonsiliet. Det er klart at ekumenikken kan bli dogmatisk og bare lede til en maktstruktur som hindrer istedenfor å fremme misjonen. Vår «synd» ligger ikke i de mange organisasjoner, men i at vi ikke samarbeider med hverandre som kristne brødre for å fullføre misjonsoppdraget Herren ga oss. «Kirken dras sammen med en hensikt», sier Tracy Jones. Vi kan sikkert ikke bli i stand til å møte den nye misjonssituasjon om vi ikke på en ny måte «samles» i Kristus. «All navigasjon forutsetter et centralt referansepunkt. For den kristne er det Jesus Kristus. Han står foran oss idag som han en gang sto foran sine disipler. For alle som har øyne å se med, er han fremdeles nøkkelpersonen i den verden vi lever i. Hans nærvær i kirken forklarer dens eksistens. Det han sier til dem som hører ham, er like foruroligende idag som det var den gang han levet i Palestina. Som alle andre mennesker ønsker vi å leve for oss selv. Han taler om å dø for andre», sier Tracy Jones videre.

Den nye misjonsepoke kommer til å kreve enda mer enn før at kirken, som sin Mester og Herre, blir en tjener for menneskheten. Med alt det andre som kan sies om det som kreves av oss i den nye situasjon, så er iallfall dette klart: Gud møter hvert eneste menneske og hvert eneste folk som han møtte menneskheten i Kristus. «Han utgir seg selv i hvert menneske som kommer i vår vei. Om Guds forsonergjerning har hatt virkning, skal vise seg i den måte hvorpå vi har tatt vare på vår neste» (Diehl). Kirkens og misjonens vei vil også i fremtiden være å forkynne og praktisere dette budskap.